

28.12.2022

Sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain uudistuksen vaikutukset lupahallintoon ja valvontaan

Johdanto

Tämän valvontaviranomaisten ohjeen tarkoitus on ohjata hyvinvointialueita ja palveluntuottajia uudistuvasta sosiaali- ja vanhuspalvelulaista. Ohje koskee yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajien lupa- ja ilmoitusmenettelyä ja palvelujen tuottajien valvontaa

Sosiaalihuoltolain muutokset koskevat sosiaalihuoltolain palvelujärjestelmän kokonaisuutta ja kaikkia asiakasryhmiä, erityisesti kotiin annettavia palveluja ja asumispalveluja. Muutettuja säännöksiä sovelletaan eri asiakasryhmien, kuten iäkkäiden henkilöiden, mielenterveys- ja päihdekuntoutujien sekä vammaisten henkilöiden palveluihin. Muutosten keskeisenä tavoitteena on kehittää asumisen ratkaisuja, tehostaa omavalvontaa ja vanhuspalvelujen johtamista sekä vahvistaa kotihoidon resursseja ja laatua.

Lakimuutokset tulevat voimaan 1.1.2023 alkaen. Hyvinvointialue vastaa vuoden alusta ensisijaisesti sekä omien että ostamiensa palvelujen ohjauksesta ja valvonnasta, mukaan lukien alihankitut palvelut. Hyvinvointialueen on varmistettava omavalvonnalla, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat laadukkaita ja vaikuttavia ja että palvelujen käyttäjien oikeudet sekä palvelujen järjestäjien ja tuottajien lakisääteiset velvollisuudet toteutuvat. Asiakkaiden saaman palvelun tulee täyttää muuttuneet lain vaatimukset ensi vuoden alusta alkaen, ja hyvinvointialueiden ja palveluntuottajien on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin niiden täyttämiseksi.

Valvonnan painopiste hyvinvointialueille

Hyvinvointialueen on ohjattava ja valvottava yksityisiä palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita palveluja tuottaessa. Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on omavalvonnassaan erityisesti varmistettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuus, jatkuvuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus. Omavalvonnalla tulee varmistaa, että palveluja tuottavalla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia laadukkaista ja asiakas- ja potilasturvallisista palveluista.

Valvontaviranomaisten tehtävänä on edistää ja varmistaa ensisijaisen omavalvonnan toteutuminen ja tarvittaessa puuttua, mikäli omavalvonta ei riitä korjaamaan epäkohtia tai puutteita.

Omavalvonnan rooli vahvistuu

Hyvinvointialueen ja yksityisen palvelun tuottajan tulee laatia vastuulleen kuuluvista sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma, jonka osaksi tulee liittää omavalvontasuunnitelmat. Omavalvonta on palvelujen tuottajan itsensä toteuttamaa palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen kuuluvaa ennakoivaa, toiminnanaikaista ja jälkikäteistä suunnitelmallista laadunhallintaa, jossa korostuu palvelujen tuottajien oma vastuu toiminnan asianmukaisuudesta. Omavalvonnan tulee olla osa jokapäiväistä toimintaa. Tehtävien ja palveluiden omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.

Omavalvonta perustuu toimintayksikössä omavalvontasuunnitelman mukaisesti toteutettavaan riskienhallintaan, jossa palveluprosesseja arvioidaan laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta. Ilman riskien tunnistamista ei riskejä voi ennaltaehkäistä eikä toteutuneisiin epäkohtiin voida puuttua suunnitelmallisesti. Jokaisen toimintayksikön, kuten ympärivuorokautisen palveluasumisen toimintayksikön, tulee laatia kirjallinen omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelma tulee laatia ja päivittää toimintayksikön johdon ja henkilökunnan välisenä yhteistyönä.

Omavalvontasuunnitelma tulee sisältää muun muassa:

- mitkä ovat yksikön toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet
- miten asiakkaan palvelutarpeista huolehditaan ja hyvinvoinnin toteutuminen varmistetaan
- miten asiakkaan asema ja oikeudet turvataan
- miten asiakkaan itsemääräämisoikeutta vahvistetaan
- miten asiakkailta, heidän läheisiltään ja henkilöstöltä säännöllisesti kerättyä palautetta sekä asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seurannasta saatuja tietoja huomioidaan toiminnassa ja omavalvonnan kehittämisessä
- miten asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyttä seurataan jatkuvasti
- miten yksikössä varmistetaan palveluiden laadukas toteuttaminen ja asiakasturvallisuus

- miten yksiköissä toimitaan, kun palvelu ei toteudu tavoitteiden mukaisesti tai asiakas- ja potilasturvallisuus uhkaa vaarantua

Sosiaalihuollon henkilöstöllä on lakisääteinen ilmoitusvelvollisuus, mikäli he havaitsevat tai saavat tiedon epäkohdasta tai epäkohdan uhasta asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa. Ilmoitus tulee tehdä toiminnasta vastaavalle henkilölle, jonka on ilmoitettava asiasta hyvinvointialueen sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Ilmoituksen vastaanottaneen henkilön tulee ryhtyä tarvittaviin toimiin epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan poistamiseksi. Henkilön on ilmoitettava asiasta aluehallintovirastolle, jos epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa ei korjata viivytyksettä.

Hyvinvointialueen ja yksityisen palvelujen tuottajan on perehdytettävä henkilöstöä ilmoitusvelvollisuudesta ja menettelyohjeet on sisällytettävä toimintayksikön omavalvontasuunnitelmaan. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa vastatoimia ilmoituksen seurauksena.

Omavalvontasuunnitelma sekä omavalvontasuunnitelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.

Omatyöntekijä asiakkaan etujen valvojana

Hyvinvointialueen on nimettävä sosiaalihuollon palveluja saavalle asiakkaalle omatyöntekijä. Omatyöntekijä on nimettävä viimeistään asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä. Nimeäminen voidaan jättää tekemättä vain, jos asiakkaalle on jo nimetty muu palveluista vastaava työntekijä tai nimeäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Omatyöntekijän tulee lähtökohtaisesti olla sosiaalihuollon ammattihenkilö, mutta omatyöntekijänä voi toimia myös terveydenhuollon ammattihenkilö, jos se on asiakkaan edun ja palvelukokonaisuuden kannalta perusteltua. Hyvinvointialue voi asiakaskohtaisesti arvioida mikä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön kelpoisuus parhaiten tukee omatyöntekijän tehtävien toteuttamista suhteessa sosiaalihuollon asiakkaan palvelukokonaisuuteen ja palvelutarpeen pääasialliseen syyhyn. Erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan omatyöntekijänä on kuitenkin oltava aina sosiaalityöntekijä. Asumispalveluyksiköissä asuville asiakkaille yksikössä nimetty omaohjaaja, omahoitaja tai muu vastaava työntekijä ei ole sosiaalihuoltolain tarkoittama omatyöntekijä.

Omatyöntekijän tehtävä on huolehtia siitä, että asiakasta kohdellaan asianmukaisesti ja että asiakkaan saamat palvelut vastaavat hänen etuansa ja tarpeitaan. Omatyöntekijänä toimivan henkilön tehtävänä on asiakkaan tarpeiden ja edun mukaisesti edistää asiakkaalle myönnettyjen palvelujen järjestämistä palvelutarpeen arvioinnin mukaisesti.

lääkäiden henkilöiden omatyöntekijän tulee seurata asiakkaan palvelukokonaisuutta ja tarvittaessa reagoida puutteisiin tai epäasiamukaisuuksiin palveluiden järjestämisessä. Omatyöntekijän tulee esimerkiksi neuvoa ja tukea asiakasta, seurata hänen asiakassuunnitelmansa toteutumista ja palveluiden muutoksia sekä olla yhteydessä palvelujen järjestäjään ja tuottajaan palvelujen saannin ja laadun varmistamiseksi. Omatyöntekijän rooli korostuu erityisesti kotihoidon, tukipalvelujen ja yhteisöllisen asumisen asiakkaiden palvelukokonaisuuden kordinoinnissa ja hallinnassa.

Jotta omatyöntekijä kykenee toimimaan asiakkaan etujen valvojana, tulee hyvinvointialueiden huolehtia siitä, että omatyöntekijän asiakasmäärät ovat kohtuulliset.

Johtaminen ja ammattitaitoinen henkilöstö sosiaalihuollon laadun varmistajana

Sosiaalihuoltoa on johdettava siten, että se tukee asiakaslähtöisten ja laadukkaiden palvelujen kokonaisuutta ja toiminnasta vastaavien tahojen on tunnettava sosiaalihuoltoa koskeva lainsäädäntö.

lääkäiden palveluja on johdettava siten, että se tukee laadukasta asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalvelujen kokonaisuutta, kuntouttavan työotteen edistämistä, eri viranomaisten ja ammattiryhmien yhteistyötä sekä toimintatapojen kehittämistä. Toimintayksikössä on oltava johtaja, joka vastaa toimivaltuuksiensa rajoissa siitä, että asiakastyössä noudatetaan vanhuspalvelulaissa säädetyjä periaatteita ja että palvelut täyttävät muutkin niille asetetut vaatimukset.

Sosiaalihuollon asumispalveluiden ja kotiin annettavien palveluiden operatiivisesta toiminnasta vastaavalla tulee olla tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, alan tuntemus ja riittävä johtamistaito, jotta hän pystyy organisoimaan henkilöstön toimintaa ja varmistamaan omavalvonnan ja laadun toteutumisen. Toimintayksikön johtajan on huolehdittava, että toimintayksikön päivittäisessä toiminnassa toteutetaan omavalvontaa palvelujen laadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi sekä asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyden

jatkuvaa seurantaan varten. Toimintayksiköiden vastuuhenkilöillä tulee olla riittävästi aikaa johtamistehtäväänsä asiakkaiden laadukkaan ja turvallisen hoidon varmistamiseksi sekä oma-valvonnan toimeenpanoa varten.

Johtajan velvollisuutena on aina huolehtia, että taloudellisesta resurssoinnista vastaavalla taholla on ajantasainen tieto mahdollisista lisäresurssien tarpeesta. Hyvinvointialueella on velvollisuus huolehtia palvelujen laadusta, jota turvaa määrällisesti riittävä, ammattitaitoinen ja osaava henkilöstö. Henkilöstön riittävällä resurssoinnilla on suuri merkitys asiakasturvallisuudelle sekä henkilöstön mahdollisuudelle toimia työssään ammattieettisten vastuiden ja velvollisuuksien mukaisesti.

Palvelujen tuottajan tulee henkilöstön tehtävänkuvia määriteltäessä ja tehtäviä jaettaessa varmistaa se, että tehtävään suunnitellulla henkilöstöllä on tehtävän vaatimuksiin nähden riittävä ammatillinen osaaminen.

Muutokset yksityisiä sosiaalipalveluja koskevaan lupahallintoon

Sosiaalihuoltolain muutoksen yhteydessä muutetaan sosiaalihuoltolain nykyiset asumispalveluja sekä kotipalvelua koskevat säännökset. Uudet säännökset koskevat nykyistä tehostettua palveluasumista luvanvaraisena sosiaalipalveluna sekä palveluasumista, tukiasumista ja kotipalvelua ilmoituksenvaraisina sosiaalipalveluina. Lain muutosten yhteydessä edellä mainittuja palveluja koskevat lupaviranomaisen tekemät rekisteröinnit pysyvät edelleen voimassa. Lupaviranomainen ei oma-aloitteisesti tee näihin rekisteröintiin muutoksia. Mikäli toimintayksikön toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia tai palvelujen tuottaja haluaa muusta syytä tehdä toimintayksikön olemassa olevaan rekisteröintiin muutoksia, tulee asia saattaa vireille lupaviranomaisessa.

Huolimatta siitä, että lupaviranomainen ei tee oma-aloitteisesti muutoksia rekisterimerkintöihin, tulee palveluntuottajan muuttaa yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa nykyinen ja rekisteriin merkitty sosiaalipalveluiden tuotanto vastaamaan uudistuvaa lainsäädäntöä vuoden 2023 alusta lukien. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että toimintayksikön palveluasumiseksi rekisteröity sosiaalipalvelu mukautetaan hyvinvointialueen järjestämäksi yhteisölliseksi asumiseksi, ja yksikön asiakkaiden tarvitsemat muut sosiaalipalvelut järjestää hyvinvointialue esimerkiksi tukipalveluina ja kotihoitona. Vastaavasti esimerkiksi tukiasumiseksi rekisteröity palvelu tulee mukauttaa tuetun asumisen palveluksi. Tuettu asuminen sisältää

jatkossakin sosiaaliohjauksen, mutta asiakkaan tarvitsemat muut sosiaalipalvelut, kuten esimerkiksi tukipalvelu, kotihoito tai sosiaalinen kuntoutus tulee järjestää hyvinvointialue asiakkaalle hänen tarvitsemallaan tavalla.

Sosiaalihuoltolain muutosten myötä uudet rekisteröitävät sosiaalipalvelut ovat ympärivuorokautinen palveluasuminen, lapsiperheiden kotipalvelu, kotihoito, tilapäinen asuminen, tuettu asuminen, yhteisöllinen asuminen sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa yhteisöllisessä asumisessa erikseen tuotettuna sosiaalipalveluna. Ympärivuorokautinen palveluasuminen korvaa nykyisen tehostetun palveluasumisen ja sen tuottaminen edellyttää yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukaista lupaa. Muut edellä mainituista uusista palveluista ovat ilmoituksenvaraisia sosiaalipalveluja, joiden tuottaminen edellyttää palvelujen tuottajalta ilmoituksen tekemistä hyvinvointialueelle, joka toimittaa ilmoitukset edelleen aluehallintovirastoille rekisteröitäväksi. Ilmoituksen liitteeksi hyvinvointialue liittää oman lausuntonsa, jossa hyvinvointialue arvioi täyttyvätkö toimintayksikön toimintaedellytykset.

Luvanvaraisia ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja koskeviin lupahakemuksiin palvelujen tuottajan tulee liittää hyvinvointialueen lausunto, jossa hyvinvointialue arvioi toimintayksikön toimintaedellytyksiä.

Tukipalvelut muiden sosiaalipalveluiden yhteydessä

Yksityisen palveluntuottaja, joka tuottaa sosiaalihuoltolain mukaisia tukipalveluja, kuten ateriapalvelua, vaatehuoltopalvelua, siivouspalvelua, asiointipalvelua tai osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää ja tukevaa palvelua tulee tehdä palvelun tuottamiseen liittyvä ilmoitus hyvinvointialueelle. Hyvinvointialue ei toimita ilmoitusta aluehallintovirastolle rekisteröitäväksi, mikäli palveluntuottaja tuottaa ainoastaan tukipalveluja eikä muita sosiaalipalveluja. Hyvinvointialue arvioi, onko palveluntuottajan tuottama palvelu yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukainen sosiaalipalvelu ja tekee rekisteriin tallentamista koskevan hallintopäätöksen. Hyvinvointialue pitää yllä omaa rekisteriä alueensa tukipalveluiden tuottajista.

Lupaviranomainen tallentaa tukipalvelut rekisteriin, mikäli palveluntuottajan toimintayksikkö tuottaa samassa yhteydessä myös muita sosiaalipalveluja. Esimerkiksi yhteisöllistä asumista tuottava toimintayksikkö voi tarjota asiakkailleen heidän palvelutarpeensa mukaisesti muina sosiaalipalveluina tukipalveluja sekä kotihoitoa. Tällöin palveluntuottaja tekee toimintayksikön

toiminnasta yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukaisen ilmoituksen hyvinvointialueelle, joka toimittaa ilmoituksen lupaviranomaiselle rekisteröintiä varten. Koska toimintayksikkö tuottaa tukipalveluiden lisäksi myös muita sosiaalipalveluja, tallennetaan kaikki toimintayksikön tuottamat sosiaalipalvelut rekisteriin ilmoituksen mukaisesti, mikäli toimintayksikön toimintaedellytykset täyttyvät.

Hyvinvointialue toimittaa tukipalvelujen tuottamista koskevan ilmoituksen lupaviranomaiselle myös niissä tilanteissa, kun palveluntuottaja laajentaa olemassa olevan toimintayksikön aiempaa sosiaalipalvelujen tuottamista tukipalveluilla.

Kotihoito

Kotihoidolla tarkoitetaan palvelua, jolla huolehditaan, että henkilö suoriutuu jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista kodissaan ja asuinympäristössään. Kotihoitoon kuuluu asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukainen:

- 1) hoito ja huolenpito;
- 2) toimintakykyä ja vuorovaikutusta edistävä ja ylläpitävä toiminta;
- 3) muu kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu henkilön suoriutumista tukeva toiminta;
- 4) terveydenhuoltolain 25 §:ssä tarkoitettu kotisairaanhoido.

Hoito- ja huolenpito käsitteenä muodostaa kokonaisuuden, johon kuuluu huolehtimista asiakkaan yksilöllisistä perustarpeista, kuten ravitsemuksesta, peseytymisestä ja muusta henkilökohtaisesta hygieniasta sekä pukeutumisesta. Siihen voi kuulua myös terveydenhoidollisia tehtäviä, kuten lääkehoitoa ja asiakkaan terveydentilan havainnointiin liittyviä toimenpiteitä. Hoito -käsitteen terveydenhuollollinen ulottuvuus pitää sisällään sellaisia kotihoidon työntekijän toteuttamia itsehoitoa vastaavia toimenpiteitä, jotka liittyvät terveyden ylläpitoon sekä pitkäaikaisen sairauden ohjeiden mukaiseen hoitoon ja seurantaan.

Kotihoito on sosiaalipalvelu, joka voi pitää sisällään kaikki edellä mainittujen kohtien mukaiset palvelut tai vain osan niistä. Palvelun tuottamista koskevaan ilmoitukseen liitettävässä toimintasuunnitelmassa palveluntuottajan tulee kuvata tuottamansa kotihoitopalvelun sisältö. Toimintasuunnitelmasta on käytävä ilmi, sisältyykö kotisairaanhoido tuotettavaan kotihoitopalveluun joko omana toimintana tai alihankintana järjestettynä.

Jos palveluntuottaja ei tuota kotisairaanhoidoa, palvelu arvioidaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukaisesti tämän palveluosuuden sisältövaatimuksilla. Mikäli palvelu sisältää myös kotisairaanhoidoa, palvelujen tuottajan tulee hakea toiminnalleen yksityisen terveydenhuollon lupa.

Tilapäinen asuminen

Hyvinvointialue järjestää tilapäistä asumista henkilöille, jotka tarvitsevat lyhytaikaista, kiireellistä apua, esimerkiksi hätämajoitusta. Kiireellisen avun tarve tilapäismajoitukseen voi syntyä esimerkiksi tulipalotilanteessa tai laajamittaisessa väestön evakuoitilanteessa, kun henkilö ei pysty itse järjestämään majoitustaan.

Tilapäinen asuminen on yksityisistä sosiaalipalveluista annetun ilmoituksenvarainen sosiaalipalvelu, josta palveluntuottaja tekee ilmoituksen hyvinvointialueelle.

Tuettu asuminen

Tuetulla asumisella tarkoitetaan asiakkaan tukemista itsenäiseen asumiseen siirtymisessä tai itsenäisessä asumisessa. Tuettuun asumisen palveluun sisältyy sosiaaliohjaus, jolla tarkoitetaan asiakkaan neuvontaa, ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä yhteistyötä eri tukimuotojen sovittamisessa. Sosiaaliohjauksen tavoitteena on asiakkaan hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla hänen elämänhallintaansa ja toimintakykyään.

Tuetun asumisen asiakkaan tarvitsemat muut sosiaalipalvelut, kuten tukipalvelut, kotihoito tai esimerkiksi sosiaalinen kuntoutus järjestetään asiakkaan tarpeen mukaisesti erikseen näitä palveluja koskevien säännösten mukaisesti. Näistä palveluista hyvinvointialue tekee erikseen palvelujen myöntämistä koskevan hallintopäätöksen.

Tuettuun asumiseen sisältyvän sosiaaliohjauksen laadukas ja asiakasturvallinen toteutus edellyttää työntekijältä sosiaalihuollon hyvää tuntemusta.

Jos toimintayksikkö tuottaa myös muita tuetun asumisen asiakkaille tarkoitettuja sosiaalipalveluja, kuten esimerkiksi tukipalveluja ja/tai kotihoitoa, tulee nämä palvelut liittää mukaan toimintayksikköä koskevaan ilmoitukseen.

Yhteisöllinen asuminen ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asiakkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa, jota varten asumisyksikössä on tarkoitukseen soveltuvat tilat. Yhteisöllisen asumisen palvelua järjestetään eri asiakasryhmille. Hyvinvointialue voi hankkia yhteisöllisen asumisen palvelun sopimukseen perustuen yksityiseltä palveluntuottajalta tai hyvinvointialue voi järjestää yhteisöllisen asumisen palvelun asiakkaalle myös palvelusetelillä.

Luonteeltaan yhteisöllisen asumisen kaltaista voi olla muukin asumisjärjestely, kuten esimerkiksi sellainen tilanne, jossa henkilö hakeutuu omatoimisesti asumaan senioritaloon. Yhteisöllinen asuminen on sosiaalihuoltolaissa tarkoitettua sosiaalipalvelua vain silloin, kun se on hyvinvointialueen järjestämää.

Palveluntuottaja tekee ilmoituksen yhteisöllisen asumisen tuottamisesta. Ilmoitukseen liitettyssä toimintasuunnitelmassa on kuvattava se, tuotetaanko toimintayksikössä sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta omana toimintana vai hankkiiko palveluntuottaja sen alihankintana toiselta tuottajalta.

Yhteisöllisen asumisen asiakkaiden yksilöllisen tarpeen mukaiset muut sosiaalipalvelut järjestetään erikseen esimerkiksi tukipalveluina, kotihoitona tai muina kotiin annettavina palveluina. Asiakkaille kuuluvina muina sosiaalipalveluina voivat olla myös esimerkiksi osallistuminen asuinyksikön ulkopuoliseen työ- tai päivätoimintaan.

Jos toimintayksikössä tuotetaan muita yksikön asiakkaille tarkoitettuja sosiaalipalveluja, kuten esimerkiksi tukipalveluja ja/tai kotihoitoa tulee nämä palvelut liittää mukaan toimintayksikköä koskevaan ilmoitukseen.

Mikäli palveluntuottaja tuottaa sosiaalista kanssakäymistä edistävän toiminnan alihankintana toisen palveluntuottajan toimintayksikölle, tulee tästä alihankintana toteutetusta palvelun tuottamisesta tehdä yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukainen ilmoitus hyvinvointialueelle. Ilmoitukseen tulee liittää mukaan toimintasuunnitelma, josta käy ilmi palvelun sisältö

sekä se, kenelle palvelua tuotetaan alihankintana. Hyvinvointialue toimittaa ilmoituksen lupa-
viranomaiselle rekisteröintiä varten.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen korvaa nykyisen tehostetun palveluasumisen palvelun. Ympäri vuorokautisessa palveluasumisessa asuminen ja asiakkaan tarvitsemat palvelut muodostavat kokonaisuuden, ja palvelua tuottavassa toimintayksikössä on henkilöstö paikalla ympäri vuorokautisesti. Palveluun kuuluu asiakkaan tarpeiden mukainen hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateriat, vaatehuolto, siivous sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta.

Hyvinvointialue vastaa ympäri vuorokautisen palveluasumisen järjestämisestä iäkkäiden henkilöiden lisäksi kaikille asiakasryhmille kuten vammaisille henkilöille sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujille.

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen tuottaminen edellyttää yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukaisen luvan hakemista, ja lupaviranomainen arvioi toimintayksikön toimintaedellytykset ennen luvan myöntämistä. Ympäri vuorokautista palveluasumista tuottavan toimintayksikön toimintaedellytysten arvioinnin kriteerit vastaavat aiempia tehostetun palveluasumisen tuottamiseen liittyneitä kriteereitä.

Yhteisöllinen asuminen ja ympäri vuorokautinen palveluasumisen samassa rakennuskokonaisuudessa

Kun sama palvelujen tuottaja tuottaa yhteisöllistä asumista ja ympäri vuorokautista palveluasumista samassa rakennuskokonaisuudessa, palvelut voivat muodostaa yhden yhteisen toimintayksikön. Tällöin koko palvelun tuottamiseen varattu henkilöstö voi toimia yhden johdon alaisuudessa, jolloin mahdollistuu henkilöstön joustava käyttö. Tällöin myös ympäri vuorokautisen palveluasumisen ja yhteisöllisen asumisen asiakaspaikkoja voidaan käyttää joustavasti, mikäli toimitilat mahdollistavat asiakasturvalliset ratkaisut. Asiakkaan palvelutarpeen lisääntyessä ympäri vuorokautisen palveluasumisen palvelu voidaan viedä asiakkaan luokse niihin asuntoihin, joissa ympäri vuorokautinen palvelu voidaan toteuttaa asiakasturvallisesti.

Kun sama palvelujen tuottaja tuottaa sekä ympärivuorokautisen palveluasumisen että yhteisöllisen asumisen palvelua sekä muita asiakkaiden tarvitsemia sosiaalipalveluja samassa toimintayksikössä, tulee palvelujen tuottajan hakea yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukainen lupa toiminnalleen. Lupahakemus sisältää tällöin ympärivuorokautisen palveluasumisen luvanvaraisena palveluna ja siihen liitettynä ilmoituksen yhteisöllisestä asumisesta. Hakemuksessa tulee ilmoittaa myös muut yhteisöllisen asumisen asiakkaille ja/tai muille samassa rakennuskokonaisuudessa asuville asukkaille tarkoitetut sosiaalipalvelut, kuten esimerkiksi tukipalvelut ja kotihoito.

Mikäli eri palveluntuottajat tuottavat samassa rakennuskokonaisuudessa sosiaalihuoltolain mukaista ympärivuorokautista palveluasumista sekä yhteisöllistä asumista, muodostavat nämä eri palveluntuottajien tuottamat palvelukokonaisuudet omat erilliset toimintayksikkönsä. Yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukaisesti ympärivuorokautista palveluasumista tuottavan palvelujen tuottajan tulee hakea toimintayksikölleen lupa ja yhteisöllistä asumista tuottavat palvelujen tuottajan tulee tehdä edellä mainitun lain mukainen ilmoitus hyvinvointialueelle.

Vireillä olevien lupahakemusten ja ilmoitusten käsittely lainmuutoksen yhteydessä

Lupaviranomaiset ottavat lain muutokset huomioon vireillä olevien lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyssä siten, että päätökset vastaavat uutta 1.1.2023 voimaantulevaa lainsäädäntöä.

Lisätietoja antavat

Valvira ylitarkastaja Elina Uusitalo, puhelin 0295 209 334 tai sähköposti elina.uusitalo@valvira.fi

Valvira ylitarkastaja Marja-Leena Lantto, puhelin 0295 209 283 tai sähköposti marja-leena.lantto@valvira.fi

Valvira ylitarkastaja Anssi Tulkki, puhelin 0295 209 347 tai sähköposti anssi.tulkki@valvira.fi
(yksityiset sosiaalipalvelujen luvat)

Valvira ylitarkastaja Jari Antikainen, puhelin 0295 209 240 tai sähköposti jari.antikainen@valvira.fi
(yksityiset sosiaalipalvelujen luvat)

Etelä-Suomen aluehallintovirasto sosiaalihuollon ylitarkastaja Varpu Kovero, puhelin 0295 016 645 tai sähköposti varpu.kovero@avi.fi ja sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Maija Gartman, puhelin 0295 016 109 tai sähköposti majja.gartman@avi.fi

Itä-Suomen aluehallintovirasto ylitarkastaja Kirsi Laitinen, puhelin 0295 016 821 tai sähköposti kirsi.laitinen@avi.fi

Lapin aluehallintovirasto sosiaalihuollon ylitarkastaja Merja Isoaho, puhelin 0295 017 047 tai sähköposti merja.isoaho@avi.fi

Lounais-Suomen aluehallintovirasto sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Nina-Siro Södergård, puhelin 0295 018 114 tai sähköposti nina.siro-sodergard@avi.fi

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto: ylitarkastaja Anita Paavola, puhelin 0295 018 841 tai sähköposti anita.paavola@avi.fi

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto: sosiaalihuollon ylitarkastaja Päivi Ränä, puhelin 0295 017 024 tai sähköposti paivi.raina@avi.fi

Sovellettavat säännökset

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 3 §, 14 §, 46 a §, 47–49 a §

Terveystieteidenhuoltolaki (1326/2010) 25 §

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 7 §, 10 §

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) 17 §, 21 §, 23–24 §

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) 4–8 §, 11 §, 13 §, 26–27 §, 34–35 §

Laki yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990) 4 §, 9 a §, 14 a §

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 40–42 §, 44 §